

Deneyim olarak eğitim

Oskar Negt'in Anısına

Jürgen Habermas

2024

Oskar Negt'e benimle birlikte Heidelberg'e araştırma asistanı olarak gitmek isteyip istemeyeceğini sorduğumda çok şaşırılmıştı. Daha sonra bana söylediği gibi, bu hayatının geri kalanı için tamamen beklenmedik bir karar oldu. Adorno ile Hegel ve Comte üzerine doktorasını yeni tamamlamıştı ve onun hakkında sendikacılarla tartışma etkinlikleri için düzenli olarak Oberursel'e gittiğinden başka pek bir şey bilmiyordum. Birbirimizi şahsen tanımiyorduk. Sadece birlikte yaşadığı Werner Sörgel'den, karakterinin ilk izlenime göre belli bir inatçılığa sahip olduğunu duymuştum. Kolayca uyum sağlamaya istekli olması söz konusu değildi. Artık kaderi haline gelecek olan akademik, orta sınıf çevrede Doğu Prusyalı, küçük kasaba kökenlerinden bir şeylere tutunmak istediği hissine kapıldım hep. Her halükarda, bu kişiyle Heidelberg felsefe seminerinin gelenek bilincine sahip ortamına biraz sıra dışı bir unsur katacağımı fark ettim. İkimiz politik konular üzerinde çabucak kaynaştık. Aileler taşınana kadar her hafta birlikte yaptığımız Heidelberg'e araba yolculukları sırasında aralıksız tartışmalar çoğunlukla benim sürüş becerilerimi zorluyordu. Daha sonra Oskar bana, ehliyeti olmayan biri olarak benim ilgimin yarattığı riskliifte yükün kendisinde yarattığı terletici korkuları itiraf etti.

Ortak arkadaşımız Alexander Kluge, Oskar hakkında ilginç bir şey söyledi: O aslında bir sosyolog ya da uzman bir filozof değil, "bir teorisyendi". Bunun ne anlama gelebileceğini anlamaya çalışacağım. Bana göre Oskar aslında sadece tek bir örnek deneyimi açıklamak isteyen bir öğretmendi, ama sadece açıklamak değil, dinleyicilerine ve okuyucularına "öğretmek" istiyordu, yani: bir eğitim sürecini "geliştirmek" kadar "deneyimlemenin" de ne anlama geldiğini. Eğitim, kişinin kendini rasyonel özgürlüğünü kullanması gereken bir varlık olarak anlaması sonucunda kendi öz imgesini değiştirir. Bu kulağa önemsiz, belki de çok önemsiz geliyor.

Almanya'da Kant'tan Hegel'e "Alman idealizminin" büyük metinlerini okumak hala felsefe müfredatının bir parçasıdır. Ama 'okumak' ne anlama geliyor? Bu tür metinlerin çalışılması ve öğrenilmesi gerekir; bu metinler, öznesi oldukları eğitim sürecini harekete geçiren bir tür sahiplenmeyi gerektirir. "Eğitim" zihnin kendisini değiştiren zihinsel bir çaba olarak düşünülür. Bilgiden daha fazla ve farklıdır çünkü sadece hataların gözden geçirilmesine yol açmaz ve dünya hakkındaki bilgimizi geliştirmez. Aksine, bize refleksif olarak, aynı zamanda müdahale edici içgörü karakterine sahip olan bilgideki ilerlemelerin kendi kendini özgürleştirici gücünü öğretir. Eğitim süreçleri sadece akıl faaliyetinin sonuçları değildir, aynı zamanda süreçte kullanılan akli güçlendirmek için özgürleştirici bir güce sahiptirler.

Oskar Negt için, eğer doğru gözlemlediysem, bu idealist eğitim kavramının çift anlamı vardı - hem kendi kişisel gelişiminin anlaşılması hem de felsefe yapma amacımız için. Ancak Negt, Marx'ı sistematik olarak Alman İdealizminin düşünce hareketine dahil ederek eğitimin salt entelektüel karakterinin vurgusunu değiştirir. Marksist bir bakış açısıyla, Jena'da Hegel'den bir fikir alır ve eğitim süreçlerinin kökeni olarak bilişi değil, toplumsal emeğin bilişsel gücünü anlar. Negt'in aklında maddi nesnelere biçimlendirici işlenmesi ve üreticinin kendi "özel güçlerinin" eşzamanlı olarak ortaya çıkarılması vardır. Bu materyalist dönüşle birlikte eğitim kavramı bir yandan kültür alanlarından toplum alanlarına, diğer yandan da bireysel yaşam öykülerinden toplumsal evrime kayar. Ancak her şeyden önce, bir öğretmen ve yazar olarak Negt, dinleyicilerini Hegel sonrası bir antropoloji ve sosyal teorinin bu arka plan motifine ikna edebildi çünkü konuşma eyleminde canlı kalan kişisel eğitim sürecinin kaynaklarına başvurdu. Gençliğinin dramatik koşulları ve deneyimleri gözlerinin önündeydi: İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Doğu Prusya'daki yaşamından koparılan bir köylü çocuğunun koşulları, Danimarka'daki bir kabul kampında kurtarılan bir mültecinin deneyimleri ve yeni ortaya çıkan Federal Almanya Cumhuriyeti'nin yabancı kültürel ve sosyal ortamında yerinden edilmiş bir kişinin öğrenme süreçleri. Sanki gençliğinden bahsediyormuş gibi değil - en azından bana öyle gelmedi. Bu daha çok Oskar'ın erken dönem yaşam deneyimlerini anlatan otobiyografik bir anı kitabı. Ancak eğitim kavramının teorisinde koruduğu önem ve bunu dinleyicilerine aktarmak istediği yoğunluk, neredeyse şevk, Negt'in bu anlarda felsefe anlayışını sürekli olarak kendi yaşam öyküsünün canlı kalan özgürleşme deneyimlerinden yeniden geliştirdiğini gösteriyor.

Posia

Jürgen Habermas
Deneyim olarak eğitim
Oskar Negt'in Anısına
2024

<https://www.sozipolis.de/bildung-als-erfahrung.html>
Çevirmen:Nuri Can Alber Çabuk

edu.wll.im